

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی
معاونت امور بهداشتی

اطلاعات دارویی پزشک خانواده

به انضمام آشنایی با اشکال دارویی و روش های صحیح استفاده از داروها

ویژه پزشکان

مراکز بهداشتی درمانی مجری برنامه پزشک خانواده و بیمه روستایی

گردآورندگان:

دکتر منصور حدیدی - دکتر تورج بنی آدم

زیر نظر:

دکتر حمدالله شریفی

متخصص فارماکولوژی بالینی

استادیار دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

سرشناسه	حیدرک، منصور، ۱۳۳۲، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	اطلاعات دارویی پزشک خانواده: به انضمام آشنایی با اشکال دارویی و روش‌های صحیح استفاده از داروها... / گردآورندگان منصور حیدرک، توح بنی‌آذر؛ زیر نظر حمداﷲ شریفی؛ [برای] دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان آذربایجان غربی معاونت امور بهداشتی.
مشخصات نشر	تهران: اندیشه رفیع، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	XVII، ۲۴۴ص: مصورنگی، جدول.
شابک	978-964-987-614-6
وضعیت فهرست نویسی	فهرس
یادداشت	کتابنامه: ص ۳۴۶.
موضوع	دارونامه‌ها - ایران
شناسه افزوده	بنی‌آذر، توح، ۱۳۳۵ - گردآورنده
شناسه افزوده	شریفی، حمداﷲ، ۱۳۳۵ -
شناسه افزوده	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان آذربایجان غربی، معاونت امور بهداشتی.
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ / ۴۹۳ (الف) / RS1۲۱/۷۵
رده بندی دیویی	۶۱۵/۱۱۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۰۵۱۹۷۷

اندیشه رفیع سیر کتب علوم پزشکی

نام کتاب:	اطلاعات دارویی پزشک خانواده
	به انضمام آشنایی با اشکال دارویی و روش‌های صحیح استفاده از داروها
گردآورندگان:	دکتر منصور حیدری - دکتر توح بنی‌آذر
زیر نظر:	دکتر حمداﷲ شریفی
ناشر:	انتشارات اندیشه رفیع
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۴
شمارگان:	۲۰۰ جلد
لیتوگرافی:	اندیشه رفیع
چاپ:	مشاور
صحافی:	چاوش
شابک دوره:	۶ - ۶۱۴ - ۹۸۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸
قیمت:	۲۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: اندیشه رفیع

خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهدای ژاندارمری
مقابل اداره پست - ساختمان ۱۲۶ - طبقه دوم - تلفکس: ۳۹۳-۶۶۹۵۰
تلفن: ۶۶۹۷۱۴۱۴ - ۶۶۹۷۰۵۱۷ - ۶۶۹۷۰۵۱۸
مرکز فروش ارومیه:
کتابفروشی شهر کتاب پزشکی - تلفن: ۳۲۲۵۲۸۷۹

www.andisherafi.com
مدیریت info@andishe-rafi.com
فروشگاه shop@andishe-rafi.com

مقدمه

ضرورت تأمین دسترسی مردم به داروهای اساسی در جزء سوم بند هفتم بیانیه آلماتا درج و براهمیت آن در همه ادوار تأکید گردیده است. تضمین تأمین داروهای اساسی در اهداف توسعه هزاره سوم نیز مورد تعهد مجدد رؤسای دولت های عضو از جمله دولت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت. خوشبختانه توجه به داروهای اساسی نظام ارائه خدمات سلامت کشورمان از همان آغاز گسترش شبکه مراقبت های اولیه بهداشتی (PHC) مورد توجه قرار گرفت و به عنوان جزء هشتم اجزای این مراقبت ها منظور شد.

الزام به تعیین فهرست داروهای اساسی نظام مراقبت های اولیه بهداشتی کشورها برای اولین بار در ۱۹۷۵ مورد توجه واقع گردید و اولین فهرست داروئی مراقبت های اولیه بهداشتی (PHC) نیز در سال ۱۹۷۷ منتشر و از آن زمان تاکنون ۱۸ بار مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفته است.

تعیین فهرست داروئی ملی در کشور تعیین نیاز داروئی، ساختار و میزان توسعه یافتگی نظام های سلامت بوده و براساس سه مؤلفه کارایی، ایمنی و هزینه - اثربخشی، انتخاب میشوند. فهرست داروئی نظام مراقبت های اولیه بهداشتی مشتمل بر ۱۷ قلم دارو براساسه قابلیت تجویز اولیه توسط بهورز را داشت. این فهرست با معرفی برنامه پزشک خانواده در سال ۱۳۸۳ دستخوش تغییرات تکمیلی قرار گرفت که در سال جاری نیز مجدداً مورد تجدید نظر قرار گرفت تا از این طریق ضمن تسهیل دسترسی به خدمات روستایی کشور به فهرست داروئی کامل تر، اقلام آن نیز با دستورالعمل برنامه های مراقبتی روزآمد مناسب گردد. مجموعه حاضر که توسط همکاران محترم معاونت امور بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی جمع آوری گردیده، گامی در راه تجویز، مصرف منطقی و روش های صحیح استعمال دارو برای افراد معنادار مفاد اعلامیه نایروبی (۱۹۸۵) است. مطابق اعلامیه نایروبی "مصرف منطقی دارو به درمان مناسب بیماران براساس تشخیص بالینی با کمترین ضرر و برای یک دوره کافی و با حداقل هزینه" اطلاق میگردد.

ضمن تشکر و قدردانی از این عزیزان، امیدوارم مجموعه حاضر مورد استفاده پزشکان و سایر کادده محترم قرار گرفته و منجر به مصرف منطقی دارو شده و بیش از پیش موجب ارتقای سلامت و دستیابی به اهداف نظام سلامت گردد.

دکتر علی اکبر ستاری

معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

به نام خدا

همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نو فرم

تدوین فارماکوپه دارویی و بازنگری متوالی آن، سنگ بنای درمان بهینه دارویی و مصرف منطقی دارو است و این مهم در سطح مراکز بهداشتی درمانی بایستی براساس پروتکل های مورد عمل کشوری بوده و نیازمند توجه به مواردی نظیر امکان دسترسی، فراهمی دارو، داشتن حداقل عوارض جانبی و انتخاب مناسب ترین شکل دارویی می باشد. انتخاب صحیح دارو منجر به کاهش هزینه ها و توزیع عادلانه دارو و بهبود کیفیت درمان می شود. در این راستا تدوین فارماکوپه، رنامه پزشک خانواده بیمه روستایی با استفاده از معیارهای مشخص و واضح، براساس اثر بخشی، کیفیت و سهولت جویی در هزینه ها، انتخاب براساس نیاز بیماران و انتخاب بهترین دارو توسط کارشناسان، استاد و با نظر کارشناسان استانی در حوزه معاونت سلامت وزارت تدوین گردید تا از اعتبار، استواری میزان صحت بالایی برخوردار بوده و در نهایت تدارک و توزیع دارویی متناسب با نیاز واقعی مشتریان صورت پذیرد.

بنا به پیشنهاد و حمایت های دلاورانه اساتید محترم جناب آقای دکتر ناصر کلانتری، قائم مقام محترم معاون بهداشتی و مدیرکل مرکز مدیریت شبکه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و جناب آقای دکتر رسول انتظار مهدی، معاونت محترم بهداشت دانشگاه علوم پزشکی استان آذربایجان غربی و بازنگری علمی جناب آقای دکتر حمدالله شریفی، متخصص فارماکولوژی بالینی (MD-PhD) استادیار دانشگاه علوم پزشکی آرویه، به منظور تأمین نیاز پزشکان ارائه کننده خدمات سلامت، اقدام به گردآوری «کتاب اطلاعات دارویی پزشک خانواده» به انضمام «اشکال دارویی و راه های صحیح استعمال داروها» در حداقل زمان ممکن تهیه گردید.

برخود وظیفه می دانیم از زحمات بی دریغ اساتید فوق الاشاره صمیمانه تشکر و قدردانی نمائیم. امید است مجموعه آموزشی حاضر گامی در راستای ارتقای سطح سلامت جامعه باشد.

دکتر منصور حدیدی

دکتر تورج بنی آدم

نکات قابل توصیه به بیماران

بهتر است این نکات توسط پزشکان و پرستاران به بیماران گوشزد شود.

- ۱- از مصرف داروهایی که تاریخ انقضاء آنها گذشته است بپرهیزید.
- ۲- داروها را از دسترس اطفال دور نگه دارید.
- ۳- از خود درمانی اجتناب کنید.
- ۴- دارو را طبق دستور پزشک مصرف کنید.
- ۵- دوز دارو را طبق توصیه پزشک مصرف نکنید.
- ۶- دوره درمان را کامل کنید.
- ۷- از مصرف بیش از حد داروهای OTC (فروش بدون نسخه) و ضد دردها (استامینوفن، ایبوپروفن و ...) بپرهیزید.
- ۸- در صورتی که مصرف یک نوبت دارو را فراموش کردید، هرگز دوز دارو را در نوبت بعدی ۲ برابر نکنید.
- ۹- از تجویز خودسرانه آنتی‌بیوتیک، پیرین، اتصال مبتلا به آبله مرغان یا انفلوآنزا اجتناب نکنید.
- ۱۰- پیش و بعد از مصرف داروهای موضعی، دست‌هایتان را بشوئید.
- ۱۱- در صورت پدید آمدن هرگونه عارضه جانبی ناشی از دارو، پزشک را مطلع نکنید.
- ۱۲- از تجویز داروی خودسرانه به افراد مسن، حامل زنان حامله و شیرده احتیاط نکنید.
- ۱۳- پس از مصرف داروهای موضعی و قطره‌ها، احتیاج نیست تا آنها با موضع تماس پیدا نکنند و بلافاصله در آنها را محکم ببندید.
- ۱۴- دارو را در درجه حرارت توصیه شده توسط کارخانه سازنده نگه دارید.
- ۱۵- طبق توصیه افراد بدون صلاحیت، دارو مصرف نکنید.
- ۱۶- به یاد داشته باشید پیشگیری بهتر از درمان است.
- ۱۷- خودسرانه اقدام به قطع دارو نکنید، زیرا برخی از داروها، پس از قطع ناگهانی باعث واکنش‌های نامطلوب در بدن می‌شوند.
- ۱۸- مصرف هر نوع دارو چه با نسخه و چه بدون نسخه را قبل از تجویز دارو، به پزشک اطلاع دهید.
- ۱۹- هرگز میزان دارو (دوز) و طول درمان داروها را تغییر ندهید.
- ۲۰- رژیم غذایی سالم داشته باشید، ورزش کنید، از مصرف سیگار و الکل بپرهیزید، بهداشت را رعایت کنید و واکسیناسیون را طبق برنامه کشوری انجام دهید.
- ۲۱- همیشه به بیمار گوشزد کنید که این دارو برای بیماری فعلی شما تجویز شده است، لذا از مصرف آن در موارد مشابه و یا توصیه مصرف آن به دیگری خودداری فرمائید.

طبقه بندی FDA در مورد مصرف داروها در بارداری

در زنان باردار با توجه به میزان احتمال بروز عوارض ناشی از مصرف دارو بر روی جنین، داروها به ۵ گروه تقسیم می شوند:

A براساس مطالعات انجام شده در انسان بر اثر مصرف این داروها در بارداری صدمه ای بر روی جنین نشان نداده و مصرف آن در بارداری مجاز می باشد.

B بر اساس مطالعات انجام شده در انسان بر اثر مصرف این داروها در بارداری احتمال صدمه بر روی جنین کم است و مصرف آن در بارداری مجاز می باشد.

C مطالعات انجام شده بر روی حیوانات عوارض جنینی نشان داده است اما بر روی انسان مطالعات کافی انجام نشده لذا مصرف آن در بارداری در صورتی مجاز است که سود آن برای مادر بیش از زیان احتمالی آن برای جنین باشد.

D بر اساس مطالعات انجام شده نشانه هایی از احتمال خطر بر روی جنین وجود دارد. فقط در صورتی می توان از این گروه دارو در زنان بارداری استفاده نمود که جان بیمار در خطر باشد و یا در بیماری خطرناکی که داروی دیگری مؤثر نباشد.

X مطالعات انجام شده بر روی انسان و حیوان نشان دهنده ایجاد ناهنجاری در جنین می باشد و مصرف این گروه از داروها در دوران بارداری ممنوع می باشد.

NR طبقه بندی نشده است (Not rated)، این گروه بیشتر شامل داروهای حیل جدید و بعضی از داروهای گیاهی، گیاهان دارویی و مکمل های دارویی می شود (این گروه از تقسیم بندی جزء طبقه بندی FDA نیست).

اختصارات رایج در نسخه نویسی

اختصار

معنی فارسی

ac	قبل از غذا
ad	گوش راست
as	گوش چپ
au	هر گوش
bid	دو بار در روز
Cap	کپسول
cc	سانتیمتر مکعب
d	روز
dl	دسی لیتر
DW	محلول تزریق دسترس
g	گرم
h. hr	ساعت
hs	هنگام خواب
I.A.	داخل شریانی
I.L.	داخل ضایعه
I.M.	داخل عضلانی
I.U.	واحد بین المللی
I.V.	داخل وریدی
Kg	کیلو گرم
L	لیتر
mm ³	میلی متر مکعب
mg	میل گرم
ml	میلی لیتر
ng	نانو گرم
NPO	ناشتا
NS	محلول سالین درمان

od	چشم راست
os	چشم چپ
Ou	هر چشم
Pc	همراه با غذا
PRN	در صورت نیاز
q	هر
q.d.	هر روز
q.h.	هر ساعت
qid	چهار بار در روز
q.o.d.	یک روز در میان
S.C.	زیر جلدی
S.L.	زیر زبانی
Stat	فقط یکبار
Supp.	شیاف
Tab	قرص
Tid	سه بار در روز
Top.	موضعی
Vag.	از راه واژن
WK	هفته